BERTRAND RUSSELL SOM NOVELLIST

VÄRLDENS MEST tyktbara filosof har på några månader åkat sitt rykte genom tre prestationer: han har fyllt åttio år, skilt sig och gift om sig samt startat som skönlitterär författare, som novellist. Det sistnämnda har vi till i går vetat blott genom förhandsreklam. Nu föreligger den nya boken: *Bertrand Russell: Satan i sovstaden och andra berättelser* (Natur och Kultur, 9:50). Världspremiären äger rum på svenska, liksom i fråga om Graham Greenes första teaterstycke; om ett par veckor kommer den engelska upplagan.

På omslagssidan får läsaren några upplysningar om vad det gäller, Russell tillhör, säger det, E. T. A. Hoffmanns, Voltaires och H. G. Wells' skola som ironisk sagoberättare. Att här tala om en skola är litet konstigt, men de anförda namnen, åtminstone Voltaires och Wells', ger en hel del. Några mindre märkliga inflytelser kunde med fördel ha nämnts; man tänker inte sällan på Conan Doyle och Agatha Christie. I flertalet noveller söker Russell på ett tryvärdigt och vardagligt sätt berätta fantastiska historier; den avsedda underhållningen förknippas med satirer över sociala, religiösa och moraliska ting, hållna i en stil av frivolitet och cynism som ibland påminner om "Candide". Men utom i några korta avsnitt lyckas han inte. Det brister i den fantasi som genren fordrar. Den majestätiska fräckhet som utmärker

Bertrand Russell

de största föregångarna sjunker i stället ned till ett tjatigt avslöjande av en humbug som varje läsare genomskådat. Kvickheter finns i överflöd, men inte många som förtjänar tre stjärnor, och de enklare lustigheterna tycks alltför mycket roa sin upphovsman. Den som haft nöjet att träffa Russell erinras om hans konversation. Russell är kvick, han har alltför länge och mycket varit kvick; han utgår från att allt vad han säger måste vara kvickt, och åhöraren lägger mindre märke till roligheterna än till den prestos ton i vilken de serveras och det fruktrande skrattet — alltför ofta ensamt — med vilket mästaren markerar deras existens.

Det bästa stycket i boken tycks mig vara en berättelse — enligt författaren en sann berättelse — som faller helt utanför den eljest dominerande genren. Engelskt universitetsliv bjuder på en sorts tragikomedi som vi inte har motsvarighet till: valet av rektor (master eller principal eller censor eller vad det nu kallas) i de små colleges av vilka de gamla universiteten fortfarande består. Rektorstet är ett stort pris; det medför högre inkomster, ofta en flott våning eller rent av ett elegant hus, och en betydande social prestige; tidigare var det inte ovanligt att blott rektorn hade rätt att gifta sig, medan de övriga lärarna måste bo som ungkarlar i de anvisade lokalerna; fortfarande leder ett giftermål för en vanlig lärare, i många fall till avlysning fri- den eljest gratis eller ytterst billigt upplåtna lägenheten, inom colleget. Då antalet villjare och valbara stundom är ytterst litet — kanske ett tiotal — blir rivaliteten hård och genom rivalernas intima relationer påtagen; den i Sverige alltför lite kände författaren C. P. Snow har ägnat en roman ("The Masters") åt en sådan konflikt. I berättelsen "Parnassens yktare" skildrar Russell en strid om rektoratet under den gamla goda tiden, med upphöjelsen som ett villkor för äktenskap, och här lyckas han förmedla ett intryck av realitet och tragedi. Efter all sannolikhet skulle Russell, det sista man av i detta sammanhang, bli en memoarförfattare av rang, och det vore glädjande om han ansåg sin ålder vara tillräckligt hög för försjunkande i gamla minnen.

Russells storhet ligger enligt sakkunskapen i arbeten som är svårtillgängliga även för filosofer av facket. Hans sykte vilar därför främst på de otaliga böckerna med sociologisk, samhällskritisk och populärfilosofisk syftning. Många av dem fängslar genom den stora kritiska fantasin, skarpsinnet och den intellektuella självständigheten. De har nedvärderats framför allt från religiöst håll som ytliga och triviala. Delvis har detta berott på Russells genomförda och hänsynslösa rationalism; kritikerna har retat sig på förnuftaron av det slags djupsinne som attraheras av eller åtminstone värdar mystik och storslagna villfarelser. Men kritiken har också kunnat peka på något billigt hos Russell, en brist på förståelse för svårigheter, skuldkänsla och ångest, en upplyftet som verkar dåligt 1700-tal i sin muntra lättvindighet. Den sidan kommer klarare till syne i novellerna än i alla tidigare skrifter. Men det värsta är att boken inte är vidare rolig.

HERBERT TINGSTEN

Simenon 50 år

I dag, fredagen den trettonde, fyller detektivförfattaren Georges Simenon, kommissarie Maigrets diktare, femtio år. Alla uppgifter om att det skedde i går är felaktiga men förklarliga: den 13 februari 1903 var också en fredag, och Georges mor, som var en smula vidskeplig, övertalade familjläkaren att stoppa sonen som född den 12. Simenon, som är belgier till födseln och har tillbragt en stor del av sitt liv på båtar, tåg och hotell, är sedan tre år bosatt i Lakeville, Connecticut, USA, där han äger en farm i utkanten av staden. Inför jubileet ägnas han en detaljerad levnadsteckning, författad av *Brendan Gill, i Neus Yorker*. Den ger ett sorgfälligt sammanfattat över alla märkligheter i den Simenonska biografin, från den ovannämnda antelateringen av hans två döme till den baby som familjen väntar aka födas jämnt ett halvsekel efter sin far. Dessutom presenterus färska siffror: Simenons böcker har hittills tryckts i 30 miljoner exemplar, bisttryck bakom järnridån oräknade; varje år säljs tre miljoner exemplar, och förlagsgarna väntar att den siffran snart ska fördubblas. I USA är Simenon visserligen populär, men inte riktigt på modet. Av de 155 romaner som han utgett under eget namn (huvuddelen av hans produktion har ju utkommit under pseudonymer) är omkring 110 ogiltiga att få tag i på engelska, klagar Mr Gill. Hon tycks vara ovetande om de svenska Simenonfantasternas läger; här återstår veterligen 151 romaner att översätta.

HYMNER OCH BÖNER Om Rune Pär Olofsson, som uppenbarar sig med ett dikthäfte med titeln *Skiftjul* (Svenska Diskonistyrelsens Bokförlag, 3:50), är konvertit är inte annonsören bekant, men en hel del av hans diktter — t. ex. avdelningen "Klostersvit" — kunde tyda därpå. Hans poem, som ger uttryck åt grubbel och skuldmedvetande, formar sig till anrop och hymner till den gud som består hans "oros ökrar" med frid. Efter att ha "rökt sina funderingars pipa" och klippt sig fram "genom dogmatikskogen" är poeten beredd att stamma sitt "mea culpa". Språket är klart i dessa lyriska meditationer, som man inte heller kan förtränkana bland de intetsiet.

Johannes Edfelt

*

SKÅNSKA LYRIKER En antologi, sammanställd och försedd med en ankkunnig inledning av den förträffliga litteraturkännaren *Axel Larsson*, erbrar on den lyrikkatt som tillförts svensk diktning av poeter födda i Skåne. *Södnes stämma* i diktsamlingen (Bernes förlag, 9:75) låter en rad av märkesmän inom svensk lyrik insamla rsyv — från Albert Ulrik Bååth till Artur Lundkvist. Antologiprödukttren har gett de mest betydande poeterna tvivlig uttrymme, men låter också mer regionalt inriktad: röster tona i denna kör. På många ställen är den ojämn i klass. Det är en vacker antologi, som bör glädja diktens vänner i vårt land.

Johannes Edfelt

*

ÄDELFISKE Vanligt folks livsöden, anser *Ludvig Munsterhjelm*, Naturligt hyser man först när man får trasiga omkring i ödemarkerna med fiskedon, en pipa och tillgång till kaffe, bröd, nyskrinat smör och matstek mycke. Det är livet för en karl. Men det måste vara ädelfisk som nappar, och fluga är det enda acceptabla betet, hävdar den flugsnillande finländaren i sina fiskarmemoarer *Fiskarflickje* vid älv och sjö (Svenak Natur, 14:50). Han vet det mesta om stone fiskar, små fiskar, vattentånd, temperatur, virvelströmning, insektsfrekvens och flugtyper. Och han kan berätta så att fängsten

Halland, heden och ginsten

NATUR I HALLAND (46 kr.) med Carl Skottsberg och Kal Curry-Lindahl som redaktörer ingår i förlaget Svenak Natura landskapsserie. Till sin uppställning följer Hallandsdelen tidigare volymer i serien med såväl allmänt hållna översiktskapitel som detaljskildringar av olika platser eller företeelser ur djur- och växtvärlden. Huvudvikten i landskapsböckernas framställning brukar läggas vid den levande naturen, men topografi och geologi och i viss fall även den mänskliga verksamheten får som sig bör bilda bakgrunden till beskrivningen av växt- och djurliv. Det är framför allt den naturintresserade biologen som böckerna vänder sig till, men boken om Halland innehåller även bidrag av intresse för personer med annan inriktning.

Med så många bidragsgivare som det här är fråga om— medarbetarförteckningen upptar 30 namn — är det självklart att de olika kapitlen är av mycket växlande karaktär och att läsaren gärna går förbi ett och annat som inte roar just honom, åtminstone om han inte är hallänning. Men ett avsnitt om en enskaka naturföreteelse behöver inte vara mindre givande än ett översiktskapitel. Som exempel på detta skall framhållas C.-G. Wenners dramatiska presentation av Fjärås bräcka, som med all tydlighet framstår som ett naturminnesmärke av rang. Att göra ett åsområdes tillkomst och öden fram till våra dagar till en direkt spännande lektyr är en vacker prestation.

Trots författarnas mångfald ger dock Hallandsdelen en förvånansvärt enhetlig framställning av landskapet. Visserligen är Halland natur genaka lättöverskådlig jämförd med många andra provinsern, men man skulle knappast ha fått en så klar överblick om inte utvecklingen från åtsta tid till 1900-talet fått hilda ett ledmotiv.

Kusten, det uppodlade slättlandet innanför denna och den bergiga skogsbygden längre öster ut, som omkilgt övergår i det småländska höglandet, bildar tillsammans det hallänaka landskapet. Halland blev tidigt skogklätt till största delen. Efter en "pionjärtid", då enligt G. Erdtman allskóna öfter torde ha vandrat in i den svenaltande ierna spår, följde en period då skogen snabbt bredde ut sig över landet. Till en början bestod den mest av björk och tall, men under den följande värmetiden dominerade lövträd, främst ek. Vid den stora klimatförsämringens inträde tillkom en annan ekart, vintereken, följd av bok och gran.

Bortsett från vinterekens framträdande ställning bör en likknada utveckling ha kännetecknat stora delar av södra och mellersta Sverige under denna tidrymd. Utmärkande för Halland och även för andra delar av Västsverige är emellertid att skogarna redan under förhistorisk tid började få de vika för ljunghedar. Detta anses vara en följd av mänsklig hushållning, och skogens tillbakagång fortsätter under hela den historiska tiden till in på 1800-talet. Endast enstaka skogsområden har gamla anor; ett sådant beskrivs av professor Skottsberg från Säre. Det stora omslaget i skogens utbredning skedde efter förra seklets mitt, då skogsplantering av hedarna satte i gång på allvar och fick så stor omfattning att större delen av landskapet nu åter är skogklätt, fastän denna gång — tyvärr, måste man ur estetisk synpunkt säga — med barrskog. En glädjande omsvängning till lövträdens förmån kan dock skönjas för närevarande, och kanske vägar man hoppas på någon ökning för lövskogen i framtiden.

*

Skog och hed står sålunda i intimt beroende av varandra, och detta gäller också professorerna Malmströms och Romells framställningar av de båda vegetationstyperna hiskria. Bägge tar de läsaren ur hans eventuella villfarelse att Halland fortfarande främst är ljunghedarnas landskap. I sitt årsminne över heden skildrar Romell denna i dess naturliga sammanhang som en utpost av det stora atlantiska heldområdet i västra Europa. I dessa trakter är heden klart kulturbetonad och har människan att tacka för sin existens. Henne förutan skulle skogen snart återerövra sin forna mark. Men på sätt och vis är heden också naturbetingad. Den återfinns nämligen bara i trakter med milt vinterklimat. Den kanske allra största betydelsen av detta skulle vara att kreaturen kunde gå ute och beta på heden året om, ty vinterbete har visat

*

av en enda liten öringplune blir till ett vildmarkäventyr.

Axel Wennerling

*

LIVET I TRÄDEN Gustaf Lindsells och två ekorrsyntingar Kurre och Konrad (Eklunds, 3:75) är trevliga bekantskaper. Deras äventyr är lagom romantiserade, och författaren vet mera om livet i trädden än man får lära sig i vära förträffliga skolor. Ett bildningstörstande barn har säkert glädje av att känna till varför det är praktiskt att ha runt tallstammarna i smala spiraler — för den som kan det.

Barbro Hühnel

Vår i Halland. Målning av Nils Kreuger 1894.

sig vara ödeläggande för trädväxten. I andra delar av Sverige, där klimatet inte har tillåtit något vinterbete, har skogen inte heller dukat under, trots att avverkning, bränning och sommarbete säkerligen praktiserats i lika stor utsträckning som i Västsverige.

Ljungen bildade ett gott foder, särskilt om den avsiddes, så att buskarna tvingades att skjuta friska skott. Så länge som kreatursskötseln bedrevs med ljung som viktigaste foderkälla fanns också heden. Med vallodlingens genombrott och skogens ökade värde försvann förutsättningarna för dess existens, och vi ser oss nu nödsakade att skydda de sista resterna av en urgammal brukningsform. I det avseendet utgör heden en parallell till lövängen, och lika litet som denna kan den bevaras genom fridlysning. Sorgliga exempel finns på misslyckat nit i den vägen, även om fridlysningen inte har genomförts med tanke på heden, utan endast för att bevara ett av dess mest karaktäristiska inslag, ginsten. Guiblommande årtbuskar, främst ginst, utmärkter nämligen ljunghieden och i Sverige nästan helt bundna till denna. De har emellertid svårt att konkurrera med andra växter, och svedningen av ljungen hjälper dem förden-skull att få ändrum. Sedan svedningen har upphört står Halland därför i begrepp att förlora sin "landskapsblomma". På en fridlyst lokal finns nu inte längre någon ginst i livet! En sista fristad bereds den av järnvägarna, som fortfarande bränner banvallarna för att hindra antändning av ljungen genom gnistor från loken. Det verkar därför som om ginstens vidare öden i Halland skulle vara förknippade med järnvägarnas elektrifiering!

Exemplet med ginsten visar tydligt det nära sambandet mellan natur och kultur och deras beroende av varandra. Ioland sätts bara en enstaka växt- eller djurarts existens på spel genom en omläggning av näringslivet, ibland går förändringarna ut över en hel landskapstyp, så som fallet nu är med heden. Och i större utsträckning torde det vara ogörligt att bevara den om inte den bruksform som skapat den kan leva vidare. Natur- och kulturhistoria och därmed natur- och kulturskydd bildar sålunda en oupplölig enhet i ett land med så gammal odling som Sverige, där den orörda naturen i huvudsak är förvisad till fjällen. Fråga är om det inte är en av "landskapsböckernas" största förtjänster att de bidrar till upplysningen om detta förhållande, i synnerhet då detta sker med sådan tydlighet som i boken om Halland.

MANS RYBERG

Pojke i pyjamas ensam i snöyran

En sexårig pojke kom ruisande genom Blackeberg på torsdagsmiddagen och väckte stor uppståndelse. I den oregradiga kylan och starka snöyran sprang han barfota och med bara pyjamas på den lilla kroppen.

Pojken bor på Grundtvigsgatan och halv 12 måste hans mamma lämna honom ensam för att gå ut och handla. Han hade influensa och låg nerbäddad i sin säng. Modern gick till Snabbköpet på Holbergsgatan några hundra meter från hemmet. Efter en stund steg pojken upp ur sängen, han måste träffa mamma. Han sprang ut på den stora gården, där snön ligger halvmeterdjup, han rusade ut på gatan och in i parken, där en skara barn uppfräckte honom. Pojken sprang så fort benen kunde bära honom genom snömodden och hade snart 6 barn i hälarna. En barnfröken försökte stoppa honom och lugna honom, men han smet förbi. "Jag ska träffa mamma, mamma ska ge mig välling", ropade han.

Mamma hade sagt åt sonen vart hon skulle gå, och snart hade den lille fruäne pojken, humsil fram till Snabbköpet. Han pilade in i affären, och där stod anlitigen mamma. Hon lyfte upp pojken från stengolvet och lugnade honom, hon fick åtna en kopp av sitt kaffe och kände att hennes ansikte var tillbaka mellan rader av nyfikna barn.

50 pöliooffer i fjol
40 dog i respirator

Av förra årets 263 fall av barnförlamning med förlamningar vårdades 57 i respirator, och av dessa avled 40, framgår av en av medicinbtityrelsen gjord utredning. Sammanlagt krävde epidemin under året 64 dödsoffer.

Bland de vid årskiftet överlevande paresfallen var 94 då ännu kvar på epidemivårdsanstalterna. 72 av dessa är i behov av eftervård på slutet anstalt. Till vaccinerastalt har hänvisats 74. Av övriga fall epidemivårdsanstalter utskrivna fall sedan 57 saknia behov av särskild, medicinskt ledd efterbehandling.

Vården av de barnförlamade tenderar allmänna att koncentreras till ett fåtal större sjukvårdsanstalter. Under året har sådana sjuka därför endast tagits emot på 37 epidemivårdsavdelningar i landet.

*

Vena kyrkofullmäktige beslöt i gäktobr. i fjol att teckna aktier för 5.000 kr. i Skogsägarnas cellulosa AB som då var under bildande. Beslutet överklagades, och både domkapitlet i Linköping och länsstyrelsen i Kalmar har nu ansett att kyrkofullmäktige överskridit sina befogenheter. Beslutet har därför upphävts. (DN, Västervik.)

Kyrklig församling får ej vara aktieägare.

Säkerhet ger självförtroende

Marius Wingårdh

SÅ GÅR DET TILL

En vägledning i umgängeskonst

5:e upplagan 27:e tusendet

Pris 19:—, inb. 24:—, halvfz. bd 30:—

NATUR och KULTUR

Väntar Ni en liten? Då behöver Ni:

Granny Dick Read

ATT FÖDA UTAN FRUKTAN

Illustr. 12:—, inb. 16:—

Erik F. Brandstrup

HUR FÖRLOSSNINGEN UNDERLÄTTAS

Illustr. 5:50

NATUR och KULTUR

Litterär sensation!

Bertrand Russell

debuterar som skönlitterär författare

SATAN I SOVSTADEN

och andra berättelser

9:50, inb. 13:50

En bok från NATUR och KULTUR *är en god bok*

TILL NEW YORK OCH CANADA MED D·A·L

M/S OSLOFJORD

Fr. Oslo	Fr. Köpenhamn	Fr. New-York
*) 25 april	26 april	11 april
*) 17 maj	20 maj	7 maj
*) 17 juni	18 juni	2 juni
*via Halifax		30 juni

M/S Oslofjord går via Köpenhamn — Kristiansand S. och vice versa.

S/S STAVANGERFJORD

Fr. Oslo	Fr. New-York
*) 19 mars **)	25 mars
*) 11 april	26 april
*) 7 maj	19 maj
*) 2 juni	16 juni
*) via Halifax	**) via Kobe.

S/S Stavangerfjord går via Kristiansand S. — Bergen och vice versa.

Bokningar, biljettköp och alla upplysningar hos eder RESEBYRÅ eller

Norska Amerikalinjen

Operahuset, Stockholm. T. 20 26 00
N. Hamng. 30, Göteborg. T. 13 52 17

Veteraner över 65 år blir ny kategori inom hemvärnet

En helt ny personalkategori inom hemvärnet — en veteranklass — föreslås hos regeringen av armécheften. Det är meningen att hemvärnsveteranerna där, utan att ingå i hemvärnets krigsorganisation, skall få tillfälle att på olika sätt fortfarande verka för hemvärnets bästa.

I fråga om rekryteringsverksamhet, ekonomisk stödverksamhet, upplysningsarbete samt i vad rör föreningsverksamhet över huvud taget kan dessa veteraner bli ett stöd åt hemvärnscheferna. Medgivande för övergång till hemvärnsveteran bör lämnas då hemvärnsmannen fyllt 65 år, under förutsättning att han även tillhört hemvärnet minst tio år.

KF vill uppskjuta dyrortsändringen

Kooperativa förbundet och Kooperationens förhandlingsorganisation hemställer hos civilministern att den ifrågasatta ändringen i dyrortsgrupperingen får anstå till en senare ur samhällsekonomisk synpunkt lämpligare tidpunkt.

Med det osäkra läge som råder beträffande penningvärde och den ekonomiska balansen i landet borde varje åtgärd som innebär ett hinder för stabilisering undvikas — således också den föreslagna omgrupperingen av dyrorterna, vilken enligt utredningen skulle innebära en belastning på samhällsekonomin med minst 150 miljoner kronor.

Influensan går
Köp hem
Tussipect
mot hostan
verksamt läkemedel
som dessutom
smakar gott
finns på apotek

Spännande som en detektivroman

BJÖRN-ERIK HÖIJER

Trettio silverpengar

Skakande interiörer från en norrländsk fräckyrkoförsamling. Med expressiv kraft skildras människornas villkor i ett kargt gruvsamhälle.

4:75 inb.

TIDENS BOKKLUBB

Finns i bokhandeln, pressbyråns kiosker och hos Tidens ombud.

BARA 16 ÖRE FÖR (pr dag) EN RADIOGRAMMOFON

räkna själv...

En radiogrammofon hör numera till ett modernt hem. En DUX-radio kostar mindre än Ni tror — bordsradiogrammofonen t. ex. endast 595: — komplett. Om Ni har den i 10 år blir det för denna apparat 595 Kr. : 3650 dagar = 16 öre per dag. Tänk sedan så mycket glädje och nytta en modern DUX skänker för bara några ören i timmen.

En DUX-radio betyder inte bara det yppersta i fråga om räckvidd, ljud och kvalitet. Varje modell är också en elegant möbel som pryder Ert hem. Ni kan stolt visa den för Edra mest kritiska vänner.

Dagsnyheter 1:2 öre
V 332. En bra radio med utmärkt ljudkvalitet. Alm eller mahogny. Stor rymlig skala, mieroinställning på kortvåg.
Kr. 284:—

Speldosam kostar 2 öre
V 334 fyller högsta anspråk med bl. a. bandspridning på 5 kortvågsband, magiskt öga, 6 kretsar och 9 rörfunktioner. Utomordentlig distansmottagare med strålande ljud. **Kr. 460:—**

2 öre för litenkonsert
V 335. Radiogrammofonen som trots dra lilla formatet ger utmärkt ljud på både radio och grammofon. Spelar både normal- och långspelande skivor. Priset är verkligt lågt för en komplett radiogrammofon.
Kr. 595:— *med grammofonverk.*

1 öre språklektionen
DUX radiogrammofoner i sekretariatet har blivit en stor succé. Den nerrälliara klaffen bildar ett bord där man kan sortera skivor, skriva eller läsa. Rymliga skivskåp. Finnes i 3 modeller: typ 336 för **kr. 670:—**, *typ 337* **Kr. 760:**—*och 338* **kr. 1.115:—** *Priserna utan grammofonverk. Kan även levereras med inbyggd bandspelare och skivspelare.*

Landskamp 3 öre
SE U. "DUX", en liten neggande god apparat med fint ljud. Bra även som extraradio i sång- eller barnkammaren. Färg: Oxblod eller elfenben. **Kr. 180:—**

DUX Radio
– den tongivande

Låt det nu bli DUX-DAX även för Er. Tala med Er radiohandlare, han hjälper Er med en både bekväm och fördelaktig betalningsplan.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.